

Stupko K. V. Ruling of jeremia mohyla and his impact on the history of Ukraine the first half of the XVII century.

In this article author, based on historical developments of predecess, examines political biography of Moldavian hospodar Jeremia Mohyla (Ieremia Movile), conditions of stay on the throne of Moldova and the impact on the subsequent history of the Moldovan state. Also contemplated the impact on the kind of Grave developments in Ukraine in the first half of the XVII century.

Keywords: Jeremia Mohyla, Moldovan hospodar, history of Moldova, Petro Mohyla, Polish-Lithuanian Commonwealth, history of Ukraine.

УДК: УДК 341.355(4)(73)(1-652)"1914-1917"

Г. І. Казаков

РОЛЬ НЕЙТРАЛЬНИХ КРАЇН ЄВРОПИ В АМЕРИКАНО-НІМЕЦЬКИХ ТОРГОВИХ ВІДНОСИНАХ У РОКИ ІЗОЛЯЦІОНІЗМУ ПІД ЧАС ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1917 РР.).

У поданій статті простежується участь нейтральних держав в американо-німецькій торгівлі у роки Першої світової війни. Автором статті було зроблено висновок про те, що нейтральні країни Європи стали важливим пунктом у торгівлі двох держав. Орієнтація в торгівлі на нейтральні країни, а не прямої торгівлі між США та Німеччиною було обумовлено з одного боку нейтралітетом США та англійською морською блокадою Німеччини – з іншого боку. Вступ США у війну у квітні 1917 р. суттєво зменшує обсяги торгівлі з нейтральними країнами Європи, що було обумовлено припиненням торгівлі з Німеччиною.

Ключові слова: Перша світова війна, США, Німеччина, ізоляціонізм, нейтралітет, торгівля, блокада.

З моменту початку Першої світової війни минуло трохи більше 100 років, однак багато її проблем цікавлять, як науковців, так і пересічних громадян усього світу і на сьогодні. За умов розкриття раніше засекречених архівних справ, публікації нових джерел, стає можливим вивчення тих аспектів Першої світової війни, які ще не отримали достатнього висвітлення у вітчизняній науковій літературі. Одним із таких аспектів є американо-німецькі торгові відносини. В умовах державного нейтралітету США у війні, ключовою фігурою в торгівлі цих країн стали нейтральні європейські держави, які на той час були певного роду митницею між США та Німеччиною. Незважаючи на значну зацікавленість проблемами Першої світової війни, роль «держав-нейтралів» у американо-німецьких торгових відносинах років Першої світової війни наразі є маловивченим питанням.

На сьогодні не має жодних вітчизняних спеціальних досліджень, сферою яких було б висвітлення торгових відносин між США та Німеччиною у роки Першої світової війни, однак певні аспекти цієї теми вже були розроблені у комплексних дослідженнях А. Лінка [0; 0], Дж. Деніелса [0], К. Швабе [0], Д. Усатюк [0], А. Уткіна [0], В. Согріна [0; 0].

Метою поданої розвідки поставлено завдання проаналізувати роль нейтральних європейських держав в американо-німецькій торгівлі в період т.зв. «американського ізоляціонізму» 1914-1917 рр.

З початком війни у Європі, урядом США відбувається проголошення курсу на ізоляціонізм, відповідно до якого передбачалось невтручання США у справи воюючих країн. Окрім того, в контексті ізоляціонізму проголошувалась концепція протекціонізму – зведення кордонів задля обмеження зовнішньої торгівлі з метою захисту інтересів власних виробників (в тому числі скасування торгових відносин із воюючими країнами тими товарами, які можуть надати одній із сторін переваги під час війни) [0, с. 357]. На практиці ж торгові відносини як з країнами Антанти (зокрема, Англія та Росія), так і Троїстого пакту (переважно Німеччина) не були скасовані. Вони лише набувають нових форм. Причиною цього була зацікавленість впливових американських династій. Так, Моргани проводили торгівлю з Великобританією, тоді як Рокфеллери мали давні торгові відносини із Німеччиною.

Наукові записки

На момент початку Першої світової війни (1914-1918 рр.) Німеччина займала третє місце серед основних торговельних партнерів США. Обсяг американо-німецького торгового обороту складав близько 300-340 мільйонів доларів на рік. Це було майже в два рази менше ніж із Великобританією, проте в два рази більше ніж із Францією. Імпорт німецьких товарів до США також посідав чільне місце, загальною сумою близько 200 мільйонів доларів США [0, с. 318-320].

Початок війни, та проголошення нейтралітету призводить до скорочення торговельних відносин з ключовими воюючими країнами, у тому числі і Німеччиною, так, вже у 1915 р. сума американського експорту до Німеччини складає усього 28,8 мільйонів доларів [0, с. 355], і тенденція на скорочення спостерігається у наступні кілька років. Одночасно відбувається закриття американського ринку для європейських товарів. Одним із шляхів поданих торгових обмежень стає прийняття закону про торгове мореплавство, відповідно до якого США оголошувала про відсутність будь-яких торгових відносин із європейськими державами, утягнутими у війну [0, с. 98]

В умовах, які склалися, США починає шукати нові ринки для збуту своєї продукції, а також можливості продовжити торгівлю з Німеччиною, які наголошують на збільшені американського експорту. Таким ринком, на думку США, стають нейтральні європейські держави, яких на момент початку війни було 10 (пізніше ряд з них скасували свій нейтралітет).

Одразу із початком війни США наголошує на принципі «нейтральної торгівлі», відповідно до якого наголошувалось на продовжені торгових відносин з іншими нейтральними державами. Ініціативу США підтримують і у Європі. В результаті це дозволило активізувати американські торговельні зв'язки з нейтральними країнами Європи, які фактично були перевалочним пунктом для постачання Німеччини необхідними для неї товарами і сировиною [0, с. 12].

Про роль нейтральних держав у американо-німецькій торгівлі вказував Е. Хауз, зазначаючи про необхідність налагодження торгових взаємовідносин із нейтральними європейськими державами [0, с. 39]

Так, у порівнянні з 1913 р., лише за півроку ведення війни торговий оборот із нейтральними державами, а саме Норвегією, Швецією, Данією та Швейцарією, зростає майже у 9 разів. Зокрема, якщо на 1913 р. прибуток США від торгівлі із вказаними державами становив 37 млн. доларів, то на кінець 1914 р. – 335 млн. [0, с. 317-423; 0]. Якщо провести аналіз по кожній з країн окремо, то найбільш за все зростає торгівля із Данією. Прибутки американських компаній в цій державі зросли в 12,7 рази в порівнянні із довоєнним періодом. На другому місці Швеція – торговий оборот зростає в 7,5 разів; на третьому – Норвегія – в 4,8 рази [0; 0].

Важливим перевалочним пунктом між США та Німеччиною стали Нідерланди, які також з початку війни відстояли своє право на нейтральну торгівлю. Відповідно до рішення міжнародного суду у Гаазі, Великобританія не повинна перешкоджати Нідерландам проводити торгові транзити через Німеччину на Рейн. Як наслідок, з Нідерландів і через Нідерланди (американський фактор) надходили товари практично в усі країни Центральної Європи і, передусім до Німеччини. Так, зріс обсяг на 250% (картопляна мука), 400% (м'ясо), 500% (сир) [0, с. 69]. Якщо врахувати факт того, що торгівля з іншими традиційними нідерландськими партнерами залишилося практично на довоєнному рівні, то можна прийти до висновку, що товари, якими торгували Нідерланди, були не місцевого виробництва. Враховуючи зростання експорту американських товарів у 4,5 рази [0, с. 318-325], можемо припустити, що у торгівлі Нідерландів та Німеччині, США відігравали ключову роль.

Більш детально обсяги торгових відносин (експортних) з нейтральними державами та Німеччиною ми звели до таблиці, створеної на основі матеріалів видання «Statistical Abstract soft the United States» за 1914-1917 рр. та аналізу матеріалів Міністерства закордонних справ Великобританії:

Країна / рік	1914	1915	1916	1917
Німеччина	344,7 млн.	22,8 млн.	288899	2,2 млн.
Данія	15,6 млн.	75,8 млн.	55,8 млн.	56,8 млн.
Швеція	14,6 млн.	78,2 млн.	51,9 млн.	44,6 млн.
Норвегія	9,0 млн.	39 млн.	53,6 млн.	82,0 млн.
Нідерланди	112,2 млн.	143,2 млн.	97,4 млн.	109,0 млн.
Іспанія	30,3 млн.	38,1 млн.	52,8 млн.	76,9 млн.

Серія: ІСТОРІЯ

Швейцарія	1,0 млн.	2,7 млн.	8,0 млн.	22,3 млн.
Італія	74,2 млн.	184,8 млн.	Позбавилась нейтралітету	
Загалом по нейтральним країнам	256,7 млн.	561,8 млн.	319,5 млн.	391,6 млн.

Про зростання ролі нейтральних держав в американській зовнішній торгівлі вказує і кількість кораблів, які були до них відправлені. Так, з 4 серпня 1914 р. по 30 січня 1915 р. з портів США вийшло 773 торгових судна, які були направлені до Нідерландів, Данії, Норвегії, Швеції та Італії. Вантажем переважної більшості цих кораблів офіційно була лише бавовна. Зважаючи на те, що окреслені держави виробляли достатньо бавовни не лише для власного споживання, але й на експорт, британським урядом була висунута гіпотеза, що, таким чином, з США відправлялась контрабанда, кінцевим пунктом призначення якої була Німеччина та інші країни Троїстого пакту [0].

Особливо активне зростання американського експорту до нейтральних держав відбувається у 1915 р. Саме цей період характеризується початком перевалочної торгівлі з Німеччиною. Обсяг проданих товарів до нейтральних держав у 1915 р. сягав близько 561,8 мільйонів доларів, тоді як у 1914 р. він не досягає і половини цієї суми – 256,7 млн (і то 186,4 з них до війни припадали на Італію та Нідерланди). Виключення складала лише Швейцарія, яка повністю не втручаючись у справи війни не цікавила ні американських можновладців, ні олігархів. Обсяг торгівлі з Швейцарією впав у 9 разів, з 153 мільйонів довоєнних до 17 мільйонів у 1915 р. [0, с. 356-359]. Подібна тенденція спостерігається до 1917 р., коли США вступили у війну вже безпосередньо.

Тоді, як США активізує експорт до нейтральних європейських держав, то у Німеччині зростає імпорт.

До війни Німеччина вела торгівлю переважно з тими країнами, які стали відтепер її ворогами. Нейтральні країни брали участь у зовнішній торгівлі Німеччини з боку експорту на одну третю, а імпорту – на одну п'яту частину. На початку війни Німеччина розширила торгівлю з нейтральними країнами Європи: зі Швецією, Норвегією, Нідерландами, Данією, Швейцарією. Вказані країни продавали, як товари власного виробництва, наприклад, Данія постачала Німеччину м'ясом, рибою, сиром, Швеція – залізною рудою, продуктами харчування, так і іноземними, в першу чергу американські. [0, с. 294].

Головним продуктом американського експорту до Німеччини стали так звані контрабандні товари. До заборонених товарів відносились: зброя усіх видів, порошок і вибухові речовини, спеціально підготовлені для застосування у війні, військові фури та інший транспорт, обладнання військового характеру, всі види упряжі, пластини броні, продукти харчування, одяг, тканини для одягу, чоботи і черевики, придатні для використання у війні тощо [0, с. 215-216]. Цей список нараховував понад 50 найменувань.

Активізується і торгівля США та нейтральних держав міддю. Лише до Італії у 1914 р. було вивезено міді майже на 330 мільйонів доларів США. Зважаючи на те, що загальний обсяг торгівлі міддю у Європі у 1913 р. складав майже таку саму суму (315 млн.), можна припустити, що мідь, вивезена до Італії, мала іншу кінцеву точку – Німеччину. Подібної позиції дотримувались і британські дипломати, які наголошували, що Сполучені Штати, таким чином, фінансують війну [0].

Унаслідок боротьби з контрабандою, а також з метою руйнування німецької економіки, Великобританією встановлюється морська економічна блокада. Починають перевірятись усі американські судна, які йшли до Європи, на вміст у них контрабандних товарів. Ті кораблі, які перевозили подібний товар, навіть у найменшій кількості арештовувались, а увесь їхній товар конфісковувався (з виплатою ринкової англійської ціни). Подібні англійські заходи призводять до повторного наголошення американським урядом на праві «нейтральної торгівлі» [0]. Унаслідок цього Міністерство закордонних справ Англії звинуватило уряд США в тому, що він прагне не до відновлення торгівлі з нейтральними державами, а у використанні нейтральних європейських держав з метою ввезення контрабандних товарів до ворожо налаштованої Німеччини, тим самим недотримуючись нейтралітету [0, с. 178].

Вирішуючи питання блокади, США висуває ряд наступних вимог, які стосувались «нейтральної торгівлі»:

1. Беззаперечний пропуск основних видів продовольства в нейтральні порти.

2. Всі затримані в даний час продовольчі вантажі повинні бути, можливо, швидше представлені призовому суду.

3. Усі претензії щодо затриманих вантажів бавовни повинні бути представлені, як тільки відправник кожного вантажу засвідчить, що він є дійсним його власником, з яким слід проводити розрахунок [0, с. 229].

Водночас остання вимога була передана до німецького уряду, проте вони відмовились його розглядати без додаткового пункту про дозвіл перевезення сировини [0, с. 233], що призвело до провалу поданої американської ініціативи.

Проте в підсумку, завдяки вдалій політиці американського президента В. Вільсона, який наголошував на нейтральній позиції своєї держави, їм вдалося тимчасово ускладнити встановлення англійцями економічної блокади Німеччини. Це дозволило продовжити Сполученим Штатам торгівлю з Німеччиною.

Навесні 1915 р. відбувається поновлення англійської морської економічної блокади. Уряд Великобританії наголошує, що «кожне судно, яке направляється у бік Німеччини, мусить бути затримане». При цьому, навіть якщо судно йшло у бік нейтральних держав, то його вантаж мусить бути реквізований на користь британської корони [0, с. 151-161]. Виключення могли становити лише ті кораблі, вантаж яких складався виключно з продуктів харчування.

Окрім того, британський уряд побоювався, що нейтральні країни, у зв'язку з отриманням значної частки імпортих американських товарів, можуть стати головним перевалочним пунктом у торгівлі з Німеччиною. А отже, необхідним було перевіряти вантаж кожного американського судна. Так, у період з 30 січня по 4 серпня 1915 р. було зупинено більше 700 американських торгових кораблів, вантаж 45 з яких був повністю конфіскований як контрабандний [0].

Поновлення англійської блокади викликає хвилю протестів з боку американського уряду. Причинами цього було по-перше, небажання США надати Великобританії панівного становища у морі; по-друге, німецький уряд на початку 1915 р. наголосив, що розпочне топити американські кораблі, якщо Сполучені Штати не змусять Англію дотримуватися міжнародного права щодо нейтральної торгівлі. Зокрема, Е. Хауз відносно цих подій вказував: «Після цієї дати (18 лютого 1915 р. – автор) підводні човни будуть топити в цій зоні (поблизу британського узбережжя – автор) будь-які торгові судна противника, незалежно від можливості порятунку для пасажирів або екіпажу цих суден. Вона (Німеччина) попередила нейтральних судовласників про небезпеку, яка загрожує їм при входженні у військову зону, оскільки можливі і помилки – повинні користуватися прапорами нейтральних держав» [0, с. 163]. В умовах «необмеженої підводної війни» пряма торгівля з Німеччиною повністю скасовується. Обсяг цієї торгівлі за 1916 р. складав усього 288 899 доларів. У той самий час, на досить високому рівні залишається торгівля з нейтральними державами, хоча її обсяги дещо впали у порівнянні з 1915 р.

В якості одного з найбільш ефективних і дієвих напрямків вирішення англо-американських розбіжностей з питань блокади, керівництвом США розглядалося обговорення конкретних проблем, що виникають внаслідок проведення англійської морської блокади Німеччини та зачіпають американські інтереси. При цьому в неофіційному порядку президент В. Вільсон і його найближчий радник Е. Хауз прагнули вселити англійцям необхідність враховувати невдоволення і втрати Сполучених Штатів через затримання американських вантажів і пошти, а також попереджали їх, що подібні дії можуть ускладнити адміністрації опір спробам ряду конгресменів і сенаторів заборонити на законодавчому рівні вивіз зброї [0, с. 218]. Тобто, уряд США намагався використати свою нейтральну позицію з метою отримання права на вільну торгівлю з державами, які не є учасниками військового конфлікту в Європі, із подальшим використанням вказаних держав для торгівлі з державами Троїстого пакту.

Наприкінці 1916 р. – початку 1917 р. спостерігається тенденція щодо погіршення американо-німецьких відносин. Унаслідок цього відбувається і скорочення обсягів торгівлі з останньою, а отже, скорочуються обсяги і в торгівлі з тими нейтральними державами, які виконували функцію перевалочного пункту. Зокрема, майже в 10 разів скорочується торгівля зі Швецією, в 3,2 рази із Данією, в 3 рази з Іспанією, в 2,1 рази із Норвегією. Виключенням стають лише Швейцарія, яка і до того посідала чи не останнє місце серед нейтральних держав

(на останньому Ліхтенштейн та Люксембург, виявити дані по яким нам не вдалось) та Нідерланди, які провадили торгівлю з обома ворогуючими блоками [0, с. 492].

Подібний крок з боку США призвів до появи такої форми торгових відносин між нейтральними державами та Німеччиною, як компенсаційна система. Сутність цієї системи полягала в тому, що між Німеччиною і нейтральними країнами укладався договір, що передбачав поставки певної кількості продуктів один одному. Так, Німеччині продавала Швейцарії чи Голландії вугілля тільки в тому випадку, якщо вони доставляли Німеччині взамін потрібні їй продукти. Подібної позиції Німеччини дотримувалась по відношенню до інших нейтральних країн. Проте, на практиці нейтральні країни лише частково задовольняли потреби Німеччини в сировині і продовольстві. Внаслідок цього Німеччина відчувала в них величезну нестачу протягом останніх двох років війни [0, с. 297].

Поновлення підводної війни на початку 1917 р. дещо звужує торгові відносини США з Європою, у тому числі і нейтральними державами. Слід зауважити, що Німеччина проголошувала поновлення підводної війни саме у якості боротьби з обмеженням торгових прав нейтральних держав. Міністр закордонних справ А. Циммерман, так пояснював американському послу в Берліні необхідність початку нового етапу у підводній війні: «У грубій неповазі до міжнародного права, група керованих Англією держав не тільки присікає законну торгівлю своїх супротивників, але шляхом безсоромного тиску примушує також нейтральні держави відмовлятися від будь-якого неугодного їм торгового спілкування або обмежувати торгівлю по їх довільним приписам» [0, с. 323]

Цікавим фактом також є те, що у 1917 р. зростає експорт американських товарів, власне, до Німеччини, без участі нейтральних держав [0, с. 355], що, на нашу думку, обумовлено необхідністю вибору для американського уряду сторони у війні.

Вступ США у війну на боці Антанти призводить до повного скасування торгівлі з Німеччиною, унаслідок чого різко падає і обсяг торгівлі з нейтральними державами, які стають непотрібними в контексті контрабандної торгівлі.

Таким чином, незважаючи на проголошений державний нейтралітет, США продовжує вести торгівельні відносини з воюючими країнами. При цьому торгівля з Німеччиною виходить на перший план. Враховуючи нейтралітет, уряд США проводив торгові відносини з Німеччиною під приводом права «нейтральної торгівлі», тобто ті європейські держави, які оголосили про свій нейтралітет, виконували функцію перевалочного пункту в торгівлі між США та Німеччиною. Як наслідок – у наступні декілька років обсяги торгівлі з нейтральними державами зростають у кілька разів. Однак, в умовах вступу США у війну на боці Антанти, розриваються усі торгові відносини з Німеччиною, а отже, спостерігається тенденція і до скорочення обсягів торгівлі з нейтральними європейськими державами.

Перспективою подальших дослідженнях є більш детальне вивчення торгових відносин між США та Німеччиною у роки Першої світової війни та дослідження внеску англійської блокади у торгівлю обох держав.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Link A.S. Wilson the Diplomatist: A Look at His Major Foreign Policies / A.S. Link. – N.Y.: New Viewpoints, 1974. – 165 p.
2. Link A.S. Woodrow Wilson and the Progressive Era / A.S. Link. – L.: Harper & Brothers, 1954. – 331 p.
3. Daniels J. The Wilson era: years of peace, 1910-1917 / J. Daniels. – Chapel Hill, 1944: University of North Carolina Press.
4. Швабе К. Вудро Вильсон: крестовый поход за демократию / К. Швабе // Американские президенты / Под ред. Ю.Хайдекинга. Ростов-на-Дону, 1997
5. Усатюк Д.В. Политика США в отношении Великобритании в 1914-1918 гг.: Морская блокада Германии и "свобода морей"): автореф. дис. на получение науч. степени к.и.н.: спец. 07.00.03. – Всеобщая история (соответствующего периода) / Д.В. Усатюк. – Томск, 2002. – 20 с.
6. Уткин А.И. Дипломатия Вудро Вильсона / А.И. Уткин. – М.: Международные отношения, 1989. –319с.
7. Согрин В. Вудро Вильсон в американской внешнеполитической традиции / В. Согрин // Американский ежегодник. – 2013. – С. 34-59
8. Согрин В. Идеология в американской истории: от отцов-основателей до конца XX века / В. Согрин. – М.: Наука, 1995. – 238 с.
9. Braumoeller F. Myth of American Isolation / F. Braumoeller // Foreign Policy Analysis. – 2010. – # 6.–pp. 349-371
10. Statistical abstract of the United States. – Washington: Government printing office, 1915. – № 37. – 720 p.

11. Statistical abstract of the United States. – Washington: Government printing office, 1918. – # 40. – 804 p.
12. Архив полковника Хауза. Избранное: в 2-х т. Том 2. – М.: АСТ, 2004. – 752 с.
13. Ambassador Page to Secretary of State Bryan// U.S. Protests Against Maritime Warfare // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://wwi.lib.byu.edu/index.php/U.S._Protests_Against_Maritime_Warfare
14. Шатохина Мордвинцева Г.А. Нейтралитет Нидерландов в годы Первой мировой войны / Г.А. Шатохина Мордвинцева // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: История. Политология. Экономика. Информатика. – 2009. – Т. 9. – № 11. – С. 66-71
15. Шигалин Г. И. Военная экономика в первую мировую войну. — М.: Воениздат, 1956. — 332 с.
16. Papers relating to the foreign relations of the United States, 1914. Supplement, The World War. – Washington: U.S. Government Printing Office, 1928. – 836 p.
17. Woodrow Wilson: "Address Before the American Bar Association: "The Opinion of the World"," October 20, 1914. Online by Gerhard Peters and John T. Woolley, The American Presidency Project // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=65384>.
18. Lansing, R. War Memoirs [Text] / R. Lansing. – N.Y.: The BobbsMerrile C, 1935. – 383 p.
19. Лондонская декларация о праве морской войны / Международное право в избранных документах. Т. 3.— М., 1957. — С. 151-161.
20. Нота германского статс-секретаря по иностранным делам А. Циммермана послу Соединенных Штатов Америки в Берлине Дж. Джерарду от 31 января 1917 г. / Первая мировая война 1914-1918: Факты, документы / В. Шацко. – М.: «Олма-Пресс», 2003. – С. 321-324

Kazakov G.I. The role of neutral European countries in the US-German trade relations during isolationism during the First World War (1914-1917).

In this article is traced participation neutral Europe's country in American-German trade in the First World War. The author of the article concluded that the neutral European countries have become important trading point in the two states. Orientation to Trade in neutral countries instead of direct trade between the US and Germany was due on the one hand the neutrality of the United States and the English naval blockade of Germany – on the other. Introduction in the US war in april 1917 significantly reduces trade with neutral countries of Europe, which was due to the cessation of trade with Germany.

Key words: First World War, the United States, Germany, isolationism, neutrality, trade, blockade.

Казаков Г.И. Роль нейтральных страны Европы в американо-германских торговых отношениях в годы изоляционизма во время Первой мировой войны (1914-1917 гг.).

В данной статье прослеживается участие нейтральных государств Европы в американо-немецкой торговле в годы Первой мировой войны. Автором статьи был сделан вывод о том, что нейтральные страны Европы стали важным пунктом в торговле двух стран. Ориентация в торговле на нейтральные страны, а не прямой торговли между США и Германией было обусловлено с одной стороны нейтралитетом США и английской морской блокадой Германии – с другой стороны. Вступление США в войну в апреле 1917 г. существенно уменьшает объемы торговли с нейтральными странами Европы, что было обусловлено прекращением торговли с Германией.

Ключевые слова: Первая мировая война, США, Германия, изоляционизм, нейтралитет, торговля, блокада.